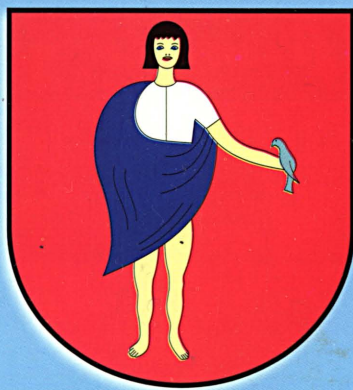

Gmina Piszczać

URZĄD GMINY

21-530 Piszczać, ul. Włodawska 8

tel./fax 0-83 377 80 18, tel. 0-83 377 80 52

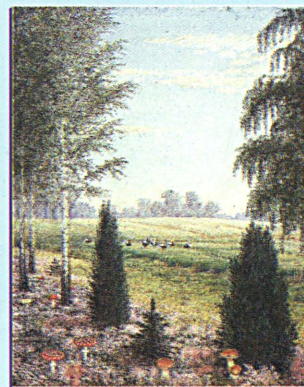
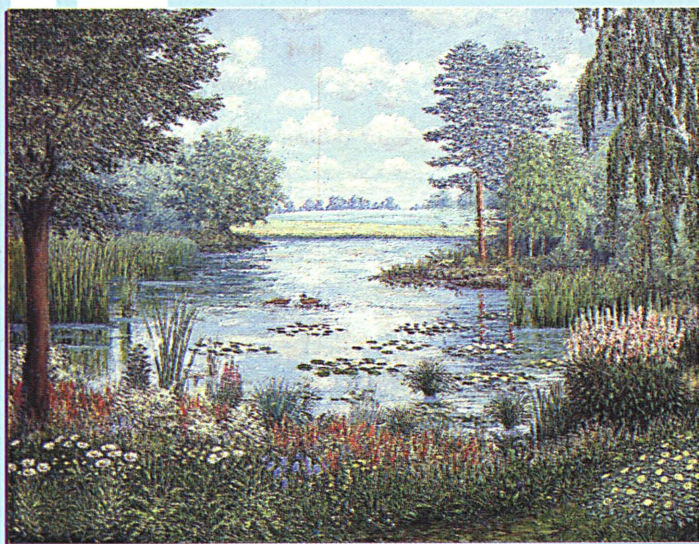
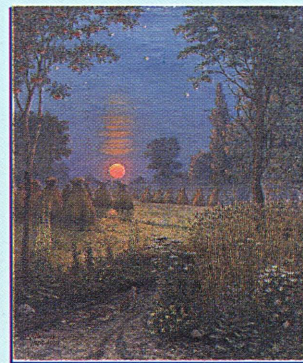
e-mail: piszczac_g@woi.lublin.pl www.piszczac.woi.lublin.pl

Bazyli Albieczuk (1909 - 1995)

Urodził się 31 lipca 1909 r. w Dąbrowicy Małej, zm. 22 lipca 1995 r. Był artystą o bardzo wyrazistej osobowości i niespotykanej wrażliwości na piękno natury.

Portret Bazylego Albieczuka namalowany przez Stanisława Baję

Obrazy artysty można oglądać w Muzeum Południowego Podlasia
ul. Warszawska 12, 21-500 Biała Podlaska tel./fax 083 - 343 41 28

121 116

94(438) + 813(438):338.1(438) 012
Szanowni Państwo

Mam przyjemność zaprezentować Państwu publikację poświęconą naszej gminie, która przybliży bogatą jej historię, jak również zapozna ze stanem obecnym.

Zachęcam do poznania gminy Piszczac położonej w czystym ekologicznie Powiecie Białskim. Turyści znajdą u nas unikalne środowisko, czystą wodę, lasy z bogatą florą i fauną, pełne jagód i grzybów oraz zabytki świadczące o burzliwej historii tej ziemi.

Zapraszamy też inwestorów, mamy atrakcyjne tereny inwestycyjne, dobrze rozwiniętą infrastrukturę, znaczne zasoby ludzkie. Piszczac jest lokalnym centrum administracyjnym i gospodarczym, położonym blisko rynków zbytu i wschodniej granicy kraju.

Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

5 175934000008

Jan Kurowski
Wójt Gminy Piszczac

Piszczac

Teren obecnej gminy Piszczac to dawna królewszczyzna a więc ziemia należąca do króla, którą władca zgodnie z własną wolą nadawał za zasługi na polu bitwy, bądź wydierzał w celach gospodarczych. Po rozbiorach królewszczyzny przeszły na własność państw zaborczych.

Powstawanie i rozwój osiedli miejskich w powiecie brzeskim, w XVI wieku było wyrazem świadomej polityki gospodarczej króla jak i magnatów. Powstawały bowiem miasteczka królewskie i prywatne. Król **Zygmunt Stary** (1506-1548) osadził wójta **Pawła Kostiza**, następnie nadał miastu prawo magdeburskie. Piszczatka miasto królewskie powstało w 1530 r. i znajdowało się na szlaku ważnej wówczas arterii komunikacyjnej łączącej Brześć Litewski z Lublinem. Na południu od Brześcia jako wielka droga gościniec lubelski zdążał przez Kobylany, Dobrynę i Piszczatkę do Parczewa i Lublina. Ta droga była częścią traktu łączącego stolicę Polski i Litwy. Od XIV do XVI w. należał on do najważniejszych dróg europejskich. Jego znaczenie rozpoczęła podróż wielkiego księcia litewskiego Jagiełły w 1386 r. do Lublina, gdzie rycerstwo wybrało go na króla Polski, a następnie do Krakowa, gdzie został ochrzczony i koronowany. Przeniesienie stolicy z Krakowa do Warszawy spowodowało, że trakt podupadł, ale tradycja przetrwała i nie wykluczone, że położenie przy tak ważnej arterii komunikacyjnej miało swój wpływ na powstanie i rozwój Piszczatki. Miasteczka zakładane na prawie niemieckim zwykle powstawały w miejscu wcześniejszych osad i dlatego początki Piszczaca można przesunąć w XV w.

Piszczac leży przy ujściu Piszczatki i Werbli do rzeki Lutni

Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Parafia należy do Dekanatu Terespolskiego. Miejscowości: Piszczac, Kolonia Piszczac, Kolonia Piszczac I, Kolonia Piszczac II, Kolonia Piszczac III, Chotyłów, Dąbrowica Mała, Dobrynka, Popiel, Wyczółki, Wólka Kościeniewicka, Żalutyn

W 1570 r. król **Zygmunt August** (1548-1572) wyposażył kościół i potwierdził nadane poprzednio przywileje, bowiem parafia wzmiankowana była w 1500 r. Piszczac jako miasto był ośrodkiem administracji królewskiej. Tu znajdowały się składy zbożowe, dokąd zwożono z okolicznych królewskich ziem zboże, które następnie odstawiano do Brześcia. Miasto w drugiej połowie XVI w. posiadało już prawo do sześciu jarmarków w roku, co dowodzi, że musiało być większym ośrodkiem życia gospodarczego. Przywożono tu zboże, czyli „piszczę” i stąd wywodzona jest nazwa miejscowości Piszczatka - Piszczac. Po sławnym potopie szwedzkim (1655-1660), który spustoszył ziemie polskie, kolejnej fundacji kościoła piszczackiego dokonał król **Michał Korybut Wiśniowiecki** (1669-1673) w 1671 r. Ale wówczas pieczę nad kluczem kijowieckim i miastem Piszczacem sprawowali już białscy Radziwiłłowie z linii nieświeskiej. Pierwszym dzierżawcą miasteczka był od 1655 r. **Michał Kazimierz Radziwiłł** kanclerz i hetman Wielkiego Księstwa Litewskiego a ostatnim **Karol Radziwiłł** Panie Kochanku.

W latach 1680-1790 Radziwiłłowie byli właścicielami miasteczka. W 1726 r. **Anna z Sanguszków Radziwiłłowa** wzniosła w Piszczacu kościół drewniany, zniszczony w czasie wojen napoleońskich i odbudowany przez dziedzica **Antoniego Nieprzyckiego**.

Trudno odtworzyć dawne dzieje Piszczaca, ponieważ w 1790 r. wybuchł pożar, który pochłonął część miasteczka i plebanię, gdzie spłonęły wszystkie dokumenty i księgi parafialne. W historii Piszczaca pożary nie raz niszczyły ludzką pracę i hamowały dalszy rozwój. W czasie wojny napoleońskiej w 1812 r. miasto zostało zrujnowane.

Rozbiory Polski - I 1772 r., II 1793 r., III 1795 r. to również nie był sprzyjający czas rozwoju. W III rozbiore Piszczac z ziemiami leżącymi po lewej stronie Bugu zagarnęła Austria, ziemie te jako cyrkuł biały zostały wcielone do Galicji Zachodniej, do Gubernatorstwa Lwowskiego. W 1807 r. powstaje Księstwo Warszawskie, jako wynik rokowań Napoleona i Aleksandra I w Tylży. Po upadku Napoleona w 1815 r. na Kongresie Wiedeńskim Rosja otrzymała większość terenów Księstwa Warszawskiego, utworzono Królestwo Polskie jako część monarchii Romanowów.

Teren obecnej gminy Piszczac zamieszkiwali Rusini, Polacy, Żydzi, Tatarzy. A to, że żywił

Kapliczka pw. św. Anny wzniesiona ok. 1880 r. orientowana, drewniana, konstrukcji zrębowej, na cmentarzu parafialnym założonym w 1800 r.

polscy był jeszcze w XIX w. na tym terenie w mniejszości, świadczy fakt, że w powstaniu listopadowym 1830 r. i styczniowym 1863 r. Piszczac nie brał udziału. Miejscowa ludność była wówczas w zdecydowanej części pochodzenia ruskiego.

W tym miejscu przy ulicy Kodeńskiej, dawniej Długiej stał katolicki kościół parafialny

W 1866 r. Piszczac znalazł się w powiecie bialskim guberni siedleckiej.

Piszczac utracił prawa miejskie w 1869 r., był miastem 339 lat.

W 1875 r. następuje likwidacja Unii, a 27 lutego 1892 r. rząd rosyjski skasował w Piszczacu parafię rzymskokatolicką, kościół oddano na cerkiew. Zamiera życie kościelne tak bardzo trzymające jedność i polskość. W Piszczacu ludność katolicka i unicka korzystała z jednej świątyni katolickiej, ponieważ cerkiew unicka spaliła się w 1840 r. i proboszcz łąciński przyjął do swej świątyni księdza unickiego i wiernych.

Po akcie tolerancyjnym w 1905 r. powstał w 1906 r. kościół drewniany, jako filialny parafii Terespol. Kościół ten został w 1922 r. przeniesiony do Zarzecza.

W 1912 r. Piszczac wraz z całym powiatem bialskim należy do nowo utworzonej guberni chełmskiej.

W 1918 r. gmina Piszczac zostaje powiększona przez dołączenie do niej gminy Połoski. Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę, w 1919 r. następuje restytucja parafii, na kościół przejęto murowaną cerkiew prawosławną wzniesioną w 1907 r. W latach 20 i 30 XX w. budynek został wyremontowany i rozbudowany, w 1931 r. rozebrano kopułę cerkiewną i wzniesiono wieżę.

W okresie międzywojennym 1918-1939 istniała gmina Piszczac z 11 gromadami: Choroszczyńska, Chotyłów, Dobryńka, Nowy Dwór, Piszczac, Kolonia Piszczac, Połoski, Popiel, Trojanów, Wołoszki i Zahorów. Przez teren gminy przebiegała utwardzona droga i tor kolejowy. Gmina posiadała połączenie telefoniczne przez Urząd Poczty w Piszczacu. Ponadto w Piszczacu miał siedzibę Sąd Grodzki, Posterunek Policji, apteka; w Chotyłowie siedzibę miało: Nadleśnictwo Państwowe i stacja kolejowa.

W 1973 r. Piszczac został siedzibą nowej gminy, która od 1975 r. należała do województwa białkopodlaskiego.

Reforma administracyjna z 1999 r. powołała nowe województwa. Obecnie gmina Piszczac należy do powiatu bialskiego w województwie lubelskim.

Ośrodek zdrowia w Piszczacu, dawniej w tym miejscu była synagoga zniszczona przez Niemców w 1942 r. Po wojnie kino "Uciecha"

Cmentarz żydowski w Piszczacu. Żydzi zaludniają ten teren od czasu przywileju księcia Witolda z 1388 r. i do czasu II wojny światowej stanowili zupełnie odrębną społeczność.

W 1907 r. w gminie Piszczac było 5508 mieszkańców w tym Żydów 1379, co stanowiło 26 proc. W 1859 wzniesiono drewnianą synagogę według projektu Ludwika Szamoty, została zniszczona w czasie II wojny światowej. Piszczaccy Żydzi w 1942 r. zostali wywiezieni do Międzyrzecza Podlaskiego i tam wymordowani

Jedna z najstarszych ulic Piszczaca - Łazienna, która zachowała swoją nazwę do dzisiaj. Dawniej była tu łaźnia żydowska i rzeźnia

W czasie II wojny światowej Piszczac był aktywnym ośrodkiem ruchu oporu, te wydarzenia upamiętnia pomnik

Remiza strażacka w Piszczacu

Jednostka OSP w Piszczacu powstała w 1921 r.
Strażacy na tle remizy postawionej
po pożarze pierwszej, lata 30 XX wieku

Jednostka OSP w Piszczacu

Na terenie gminy funkcjonuje klub piłki nożnej GLKS "Lutnia Piszczac", założony w 1972 r., zrzeszający młodzież w trzech kategoriach wiekowych - junior starszy, junior młodszy, trampkarz. Klub dysponuje dwoma boiskami i zapleczem socjalnym z pełnym wyposażeniem standardowym, zamontowane są trybuny oraz zadaszenia dla zawodników rezerwowych i kierownictw drużyn

Obiekty szkolne w Piszczacu

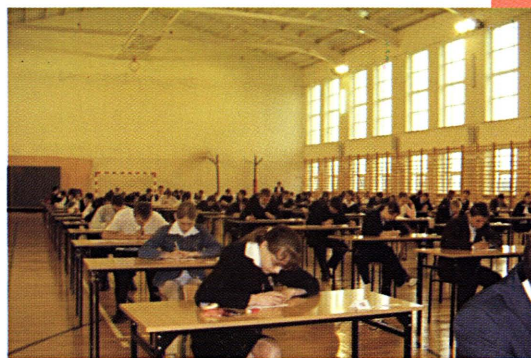
Sala gimnastyczna

Uczniowie Szkoły Podstawowej chętnie uczestniczą w różnego rodzaju konkursach, przeglądach i eliminacjach

Podsumowanie zawodów sportowych na sali gimnastycznej

Egzamin gimnazjalisty

Zespół Placówek Oświatowych imienia Karola Makuszyńskiego (Szkoła Podstawowa, Przedszkole, Punkt filialny w Kościeniewiczach); Publiczne Gimnazjum Nr 1 w Piszczacu, Sala gimnastyczna

Gmina Piszczac

Plebania przy ulicy Włodawskiej

Budynek starej szkoły w Piszczacu - zbudowana w początkach lat trzydziestych XIX w., imienia prezydenta Ignacego Mościckiego. Obecnie znajdują się tu Biblioteka Publiczna założona w 1949 r., świetlica KSM i sala konferencyjna, w której odbywają się sesje Rady Gminy

Bloki w Piszczacu, należą do Spółdzielni Mieszkaniowej "Zgoda" w Białej Podlaskiej, która w 2008 roku obchodzi 50-lecie swojego istnienia

Centrum Piszczaca - Rynek na planie nieregularnego czworoboku ze skwerem i uliczkami wychodzącymi z naroży

Chotyłów

Chotyłów wieś nad rzeką Lutnią, dopływem Zielawy. Pierwsze wzmianki mówią o Chotyłowie jako o folwarku klucza kijowieckiego, wchodzącego w skład ekonomii brzeskiej. Folwark był własnością królewską, później radziwiłłowską, w okresie zaborów własnością rządu austriackiego, od niego bowiem w 1808 r. kupił folwark **Antoni Nieprzecki**, od 1840 r. folwark często zmienia właścicieli, którymi byli: **Erazm Mańkowski**, **Andrzej Ruttie** i **Jan Werner**, dla którego rok 1866 okazał się bardzo dobry, sprzedaje bowiem folwark Towarzystwu Budowy Drogi Żelaznej Warszawsko-Terespolskiej. Kolej biegła przez środek folwarku. O znaczeniu Chotyłowa zdecydowało otwarcie w 1867 r. kolei warszawsko-terespolskiej, ze stacją w Chotyłowie. W tym samym czasie zaczynają powstawać w Chotyłowie cegielnie, bowiem odkryto pożądane właściwości wydobywanej gliny. W okresie międzywojennym istniały w Chotyłowie trzy większe cegielnie, które należały do: **Augusta Stencła**, **Z. Wajcmana** i **Wandy Głuskiej**. Wówczas miejscowość w bardzo szybkim tempie rozwija się i do dziś jest drugą co do wielkości w gminie Piszczac.

Pomnik upamiętnia bohaterów II wojny światowej.

Oddział ZWZ-AK złożony z mieszkańców Chotyłowa i Piszczaca w grudniu 1942 r. wysadził most kolejowy na Lutni. Była to pierwsza na tym terenie akcja zakłócająca ruch niemieckich pociągów na front wschodni

Dworzec w stylu dworcowym, murowany, otynkowany, zbudowany w 1867 r., gruntownie przebudowany w I. 20 XX wieku, architekt Władysław Kwapiszewski

Stacja kolejowa w Chotyłowie

Dom dróżnika z XIX w.

Gimnazjum w Chotyłowie

Szkoła Podstawowa w Chotyłowie
im. Tadeusza Kościuszki

Egzamin gimnazjalisty

OSP w Chotyłowie

Jeden z najstarszych domów w Chotyłowie

Na bazie gliny i łu pracuje cegielnia w Chotyłowie

Kubiki - ośrodek wypoczynkowy w Chotyłowie. Zajmuje znaczny obszar po eksploatowanych niegdyś złożach gliny. Do dyspozycji amatorów wodnego wypoczynku jest kąpielisko, wypożyczalnia sprzętu sportowo-wodnego: łódki, rowery wodne. Ośrodek dysponuje polem namiotowym, boiskami do siatkówki i koszykówki oraz kortami tenisowymi. Zarządzany jest przez RSP Chotyłów

Dąbrowica Mała

Dąbrowica Mała w 1815 r. była własnością **Jana Romanowskiego**, folwark nie miał szczęścia do gospodarzy, ponieważ często zmieniali się jego właściciele. W 1907 r. **Dymitr Łobaczew** dokonał parcelacji majątku. Wieś była unicka a następnie z własnej woli prawosławna, należąca do parafii w Zahorowie. W okresie międzywojennym we wsi było 10 rodzin katolickich, które należały do parafii w Piszczacu. W 1944 r. w ramach repatriacji część ludności ze wsi wyjechała do Związku Radzieckiego. W 1947 r. mieszkańców dotknęła Akcja Wisła, wówczas to z terenu Powiatu Bialskiego wywieziono ludność prawosławną na „Ziemie Odzyskane”. Ludność z Dąbrowicy Małej na stacji kolejowej w Chotyłowie zapisała się do Paślęka.

Rusini są obecni na tych terenach od XI w., w 1596 r. Unia Brzeska umożliwiła tej ludności przyłączenie się do kościoła katolickiego bez zmiany obrządku i języka liturgicznego. Unię przyjęła ludność Rusińska z lewej strony Bugu. Unia Brzeska została na tych terenach skasowana przez carat w 1875 r., unicy masowo przepisywani byli na prawosławie (kościół katolicki nazywa to prześladowaniami unii, a prawosławny budzeniem do ojczystej wiary prawosławnej). Po 1905 r. prawosławni masowo przepisywali się na wyznanie rzymskokatolickie. Historia Unii Brzeskiej świadczy, że „wojny religijne” nie mają sensu, ale trwają, i faktu tego nie można nie brać pod uwagę.

Cmentarz prawosławny, gdzie pochowany został Bazyl Albiczuk

Kapliczka na rozstajach dróg

Jednostka OSP w Dąbrowicy Małej powstała w 1966 r.
W 2008 r. reprezentowała gminę Piszczac
na powiatowych zawodach sportowo-pożarniczych

Dom rodzinny Bazylego Albiczuka, tak dawniej
budowano na Podlasiu

Pracownia Bazylego Albiczuka

Dobrynka

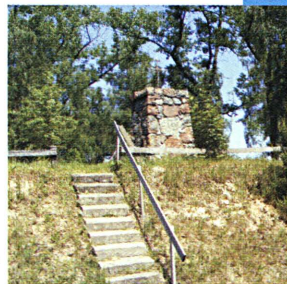
Największymi majątkami w dawnym kluczu kijowieckim ekonomii brzeskiej był majątek: Piszczac, Dobrynka, Chotyłów, Dąbrowica Mała. Właścicielem tych ziem w pierwszym okresie zaborów był rząd austriacki, od niego to w 1808 r. ziemie te nabywa Antoni Nieprzecki, później drogą sprzedaży znajdują się w posiadaniu Erazma Mańkowskiego, Andrzeja Rutkiego. Tak jak Dąbrowicę Małą Rutkie wypuszcza Dobrynę w 1862 r. w dzierżawę. Następnie sprzedaje **Bolesławowi Zegartowi**, ale do roku 1865 majątek dzierżawi **Jan Bogusławski**. W 1866 r. następuje uwłaszczenie włościan, co w Dobryncy zmniejsza obszar majątku do połowy. Majątek przechodzi z rąk do rąk. W 1874 r. kolejnym właścicielem majątku Dobrynka był **Adolf Friedrich** (Patzer), z pochodzenia Niemiec. Ludność pochodzenia niemieckiego też zamieszkiwała teren powiatu białskiego, na terenie gminy Piszczac występowały pojedyncze przykłady. Polakiem niemieckiego pochodzenia był Józef Arend wójt gminy Piszczac, Jan Koch nauczyciel szkółki piszczackiej. W ciągu zaledwie 11 lat majątkiem Dobrynka gospodarzyło 9 właścicieli, w 1900 r. po raz kolejny majątek ma nowych właścicieli, kolejni właściciele w 1910 r. sprzedają ziemię Bankowi Włościańskiemu i majątek idzie na parcelację.

Kapliczka przydrożna przy skrzyżowaniu dróg do Piszczaca, Lebedziewa i Kopytowa, o formach klasycystycznych, zbudowana ponad 100 lat temu przez **Jana Bałaję**

Kaplica katolicka, część Dobrynki należy do parafii Piszczac, a mieszkańcy północnej części wsi do parafii w Wólce Dobryńskiej erygowanej w 1933 r. Ludność prawosławna należy do parafii w Kobylanach

Cmentarz wojskowy żołnierzy austriacko-niemieckich z I wojny światowej, położony na skraju wsi przy drodze do Kopytowa. Założony w 1915 r. na planie sześcioboku, otoczony wałem ziemnym, mogiły ziemne, drewniane krzyże. Na osi wejścia obelisk z ciosów granitowych, płyta z piaskowca z nieczytelną inskrypcją w języku niemieckim

Świetlica wiejska

Szkolne jasełka

Dzień strażaka

Szkoła Podstawowa w Dobryncy

Janówka

Najmniejsza wieś w gminie, słabe gleby. Opuszczone gospodarstwa są wykupywane przez mieszkańców miast na letniska. Dawniej Janówka to wieś i folwark w gminie Kościeniewicze. Wraz z Kościeniewiczami stanowiła dawną królewszczynę, nadana w 1657 r. przez króla **Jana III Sobieskiego** za zasługi wojenne rodzinom tatarskim. Janówka była przyległością dóbr ziemskich Kościeniewiczów, należących w XVIII i w pierwszej połowie XIX w. do zasłużonej dla Rzeczypospolitej rodziny Bielaków. Z tej rodziny pochodził generał **Józef Bielak** generał wojsk litewskich, dowódca korpusu wojsk powstańczych w Insurekcji Kościuszkowskiej, zmarły pod Słonimem 24 czerwca 1794 r. Po jego śmierci około 1800 r. w wyniku działań rodzinnych Janówka została wydzielona z dóbr Kościeniewiczów i od tego czasu stanowiła osobne dobra ziemskie. Została własnością **Bekiera Bielaka**.

W 1879 roku majątek zostaje rozparcelowany. Dziś to wieś zagubiona wśród lasów, której niewątpliwym walorem jest cisza, czysta woda i powietrze.

Pucharek (rów L-14) płynie z Grabowszczyzny za Janówką wpada do Lutni

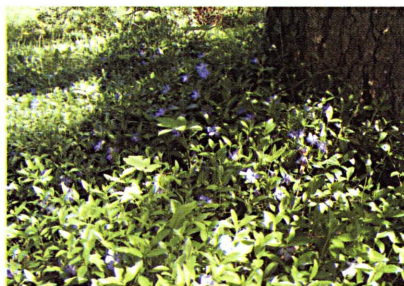
Krzyż na rozstajach

W czasie zaborów pod tym dębem odbywały się spotkania patriotyczne

Dom z 1905 r. otoczony starymi drzewami - pomnikami przyrody

Kwitnący barwinek

Kolonie:

Osadę gminną Piszczac otaczają kolonie, które tworzą osobne sołectwa. Kolonia Piszczac dawniej nazywana Dworską. Tam około 1780 r. założono nowy dwór i folwark. Kolonia położona jest w południowo-wschodniej części gminy. Tuż za Kolonią Piszczac w lasku jest kapliczka w intencji, aby Bóg czuwał nad wsią, chronił od nieszczęść, błogosławił ziemi i plonom. Krzyże i kapliczki są charakterystycznym elementem podlaskiego krajobrazu, a miejscowa ludność z tymi znakami wiary i zawierzenia jest bardzo zżyta. Ze względu na kult maryjny najwięcej kapliczek poświęconych jest Matce Bożej.

Kolonia I położona na północny wschód, w stronę Terespola.

Kolonia II położona na wschód od Piszczaca charakteryzuje się kolonijną zabudową, gospodarstwa są porozrzucane.

Kolonia III położona jest na południowy wschód, w stronę Połosek i Kodnia.

Rotarków - Latarków: w części zachodniej dawnego majątku Piszczac w 1893 r. wydzielony został folwark Rotarków, którego właścicielką została **Maria Zybina**. Ona to sprzedała majątek

Tadeuszowi F. Rotarskiemu, z kolei on odsprzedał **Józefowi Kwapiszewskiemu**. Słabe ziemie wymuszają inwestycje, powstaje duży młyn motorowy.

Kolonia Dworska

Kapliczka przy drodze do Kolonii Piszczac III

Kapliczka zbudowana przez Józefa Kwapiszewskiego

Kościeniewicze

W XVII w. Kościenków - Kościeniewicze należały do wójtostwa królewskiego Ortel. Następnie właścicielami ziemi były rodziny tatarskie. **Tatarów** na swoich królewszczynach za zasługi wojenne osadzali polscy królowie, najwięcej nadań dokonał król **Jan III Sobieski**, a Tatarzy nie raz na polu walki dowiedli wierności swojej nowej ojczyźnie. W Dąbrowicy król osadził Cymbajewicza, w Kościeniewiczach i Wólce Kościeniewickiej Bielaków, w Ortelu Szengi i Mustafy Montuszków. Osadnicy tatarscy byli ludźmi zamożnymi. Miejskowa ludność ich majątki nazywała tatarszczynami. Na początku XX w. ludność pochodzenia tatarskiego zamieszkiwała w Piszczacu, w Dobryńce, Połoskach, Żalutyniu. Z czasem spolonizowali się i nie tworzyli odrębnej grupy narodowościowej. Kościeniewicze i Wólkę Kościeniewicką w 1783 r. nabyła rodzina Bielaków od Tatarów Buczackich i Koryckich. Majątek był w ich posiadaniu do 1879 r., kiedy to nastąpiła jego licytacja.

W 1842 r. wydzielono z północnej części majątku nowy folwark i nazwano Maciejówką, od imienia Macieja Bielaka syna Sulejmana, (Zagościniec), w 1870 r. zostaje sprzedany Janowi Ługowskiemu.

W okresie międzywojennym 1918-1939 Kościeniewicze były siedzibą gminy, która składała się z 11 gromad: Bokinka Królewska, Dąbrowica Duża, Dąbrowica Mała, Janówka, Kościeniewicze, Ortel Królewski, Ortel Królewski Nowy, Ogrodniki, Wólka Kościeniewicka, Wyczółki, Żalutyn. Przez Kościeniewicze prowadziła droga o twardej nawierzchni, było też połączenie telefoniczne przez Urząd Pocztowy w Piszczacu. Już wówczas istniał projekt likwidacji tej gminy i przyłączenia do Piszczaca.

Jednostka OSP w Kościeniewiczach

Kościół pw. NPM. Królowej Polski, pierwotnie cerkiew unicka pw. Jozafata Męczennika, wzniesiona między 1673 a 1682 r. z fundacji Anny z Szujskich Rusieckiej, kasztelanowej mińskiej, erygowana w 1673 r., w 1875 r. zmieniona na prawosławną, przejęta przez katolików w 1921 r. Od 1930 r. kościół parafialny, erygowany przez biskupa podlaskiego Henryka Przeździeckiego. Do parafii należy wieś Kościeniewicze

Kopiec we wsi Kościeniewicze usypany w 1929 r. Kurhan kryje kości wykopane przez chłopów podczas prac polowych. Krzyż na kopcu symbolizuje uciśnienie i pojednanie ludzi

Zagościniec - drewniany dwór z 1870 r. Słachciz Tucznej Jan Ługowski ożenił się w 1867 r. z Emilią z d. Sadowską z Żalutynia. Zostają właścicielami majątku, wybudowali dom, który do dzisiaj jest własnością rodziny. Na wschód od dworu znajdowała się część gospodarcza: czworak, wozownia, stajnia, obora, spichrz, stodoła i budynek wiatraków. Przed frontem dworu urządzono eliptyczny podjazd obsadzony drzewami

Nowy Dwór

Po uwłaszczeniu włościańskim 1866 r., oddzielono od majątku Dobrynka południowo-wschodnią część majątku nazywając ją Nowy Dwór, folwark ten przejmuje Państwo Polskie i parceluje. Pierwsi parcelanci przyjechali w 1921 r. z ziemi radomskiej i sochaczewskiej.

Tą polną drogą na skróty dawniej ludzie chodzili do Kopytowa

Widoczne posesje stoją w miejscu dawnego dworu Przesmyckich. Przyjezdni parcelanci zastali spalony majątek. Została tylko altanka na wyspie, trzy piwnice i studnia, z której cała wieś czerpała wodę. Altanka, jak wspominają najstarsi mieszkańcy stała na wyspie otoczonej wodą. Rosły tam różne kwiaty i krzewy

Czasy Przesmyckich pamięta tylko przydrożny krzyż. Po tych właścicielach, czy administratorach majątku w pamięci ludzkiej pozostało tylko nazwisko.

W latach 60. XX w. dużo ludzi wyjechało w poszukiwaniu lepszego życia. Nowy Dwór należy od 1928 r. do parafii w Kopytowie.

Popiel

Dawniej była to nazwa pola, Popiel traktowany był jako kolonia Piszczaca za torami. W okresie międzywojennym była tu smolarnia, skąd wożono smołę do Brześcia. W czasie I wojny światowej Niemcy wycinali tutejsze lasy i wywozili drzewo z pobliskiej stacji.

Wzdłuż wsi biegną tory kolejowe

Najstarszy dom w Popielu

Trwa remont linii kolejowej Warszawa-Terespol, stacja w Dobrynie, a tuż za torami wieś Popiel

Ortel Królewski I i II

Dawniej Ortel był jeden (dziś jest Królewski I i II należący do gminy Piszczac i Ortel Książęcy należący do gminy Biała Podlaska), ziemie te nadał król **Aleksander Jagiellończyk**, Lwu Bohowitynowi w 1504 r. Od 1679 królewszczyna była zamieszkiwana przez Tatarów, którzy otrzymali tu folwarki. W XIX w. część majątku była w posiadaniu **Felicji i Jana Lisowskich**, następnie ich syna **Alberta**, od 1905 r. własność **Franciszka Kryńskiego**. W okresie międzywojennym do 1939 r. majątek Ortel Królewski należał do **Stanisława Czajkowskiego**.

Parafia Ortel Królewski pw. Matki Bożej Różańcowej, Dekanat Bialski Południe: miejscowości: Ortel Królewski I i Ortel Królewski II. Pierwotnie cerkiew unicka pw. Opieki Matki Boskiej wzniesiona w 1656 r. Obecna zbudowana przez cieślę Nazarona w 1706 r. z fundacji Teodora Bieleckiego. 1875-1918 cerkiew prawosławna, od 1919 kościół katolicki, w 1922 erygowana parafia. Jedną z najpiękniejszych na Podlasiu drewniana cerkiew unicka

Obecnie nieczynny młyn motorowy

Dom ostatniego właściciela Ortela

Na wschodnim zboczu doliny rzeki Zielawy, na leśnych gruntach wsi znajduje się stanowisko przyrody nieożywionej - muszlowa ławica przybrzeżna - osady jeziorne z okresu interglacjału mazowieckiego ok. 350-400 tysięcy lat temu. Podczas terenowych prac kartograficznych w 1993 r. stanowisko to odkrył i opisał **Andrzej Albrycht**

Połoski

W końcu XVII w. osada tatarska, w XIX w. wieś i folwark. Przed rokiem 1869 w Połoskach była gmina, którą tworzyły okoliczne wsie. W latach 50. XX w. istniała tu gromada i prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej. Na terenie obecnej gminy Piszczac do 1973 r. istniały trzy Gromadzkie Rady Narodowe GRN: Piszczac, Kościeniewice, Połoski.

Tradycje oświatowe w Połoskach sięgają czasów sprzed I wojny światowej, były tu dwie szkoły Szkoła Męska i Szkoła Żeńska. Młodzież uczyła się w okazałym jak na ówczesne czasy budynku, który stał w środku wsi i nazywany był Kancelarią, od urzędu, który w tym samym budynku się znajdował. W czasie I wojny budynek ten został zniszczony. W czasie II wojny światowej szkołę zamieniono na strażnicę tzw. wachę i uczniowie musieli przenieść się do budynków prywatnych.

Szkoła Podstawowa w Połoskach miała tradycje wędrującej szkoły, wielkim świętem wsi było oddanie do użytku nowego budynku szkolnego w roku 1993

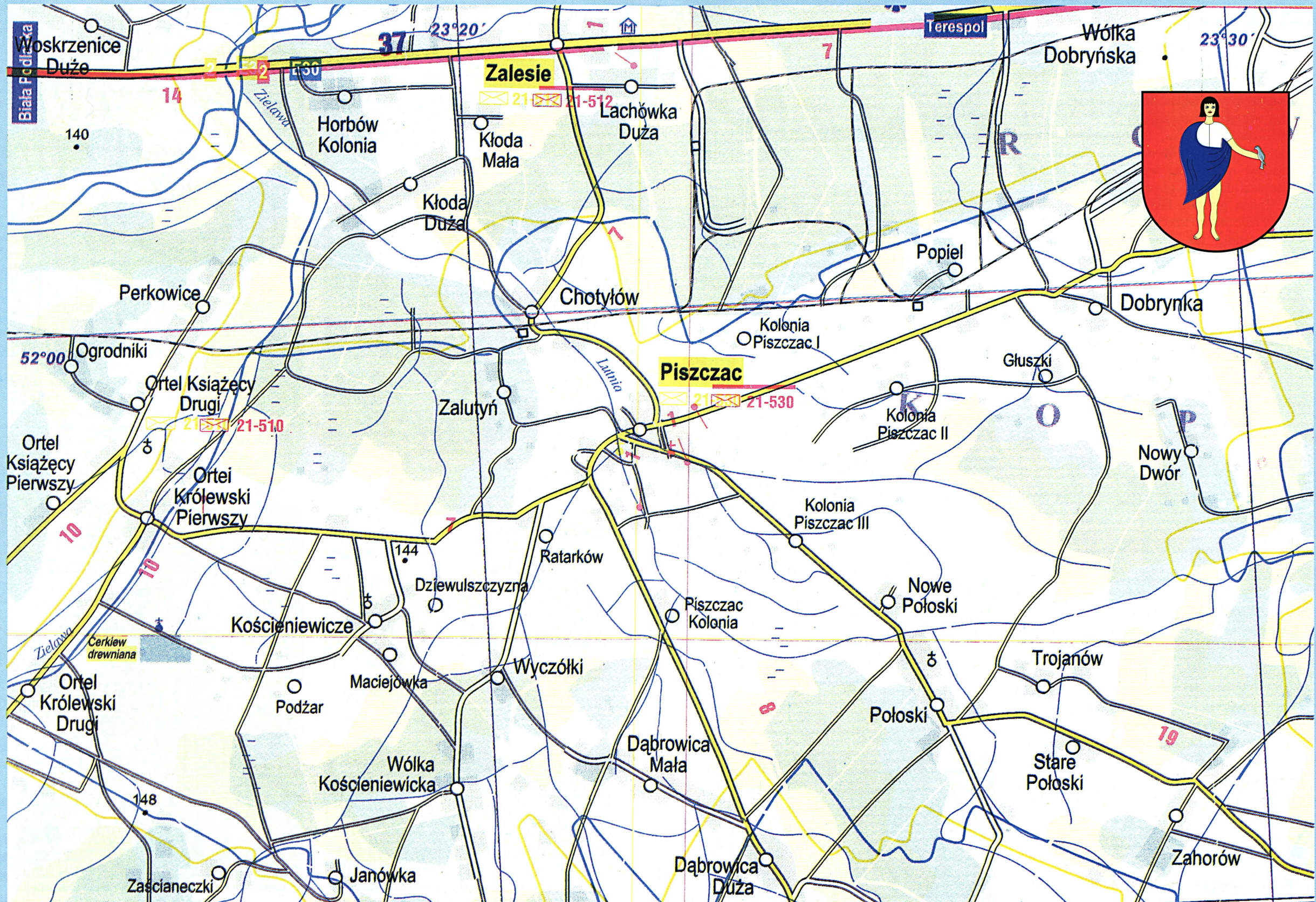
W latach 50. XX w. powstaje w Połoskach Państwowe Gospodarstwo Rolne, obecnie własność prywatna.

Kościół pw. Trójcy Świętej w Połoskach. Dawna świątynia prawosławna wzniesiona w 1891 r. w miejsce cerkwi unickiej sprzed 1726 r. Od 1919 r. był to kościół filialny parafii Tucznia, od 1923 r. użytkowany jako cerkiew neounicka, w latach 1941-45 cerkiew prawosławna, od 1947 r. ponownie kościół katolicki. Parafia ustanowiona w 1973 r. Parafia Połoski pw. Trójcy Świętej, Dekanat Terespolski; należą do niej: Połoski, Połoski Nowe

Pomnik upamiętnia męczeństwo żołnierzy polskich pomordowanych przez miejscową ludność ukraińską w czasie II wojny światowej

Trojanów

Majątek został najprawdopodobniej rozparcelowany wskutek uwłaszczenia z 1867 r. Parcelanci przyjeżdżali z Łukowa, Sochaczewa, z okolic Białej Podlaskiej i Międzyrzecza Podlaskiego. Miejscowi nazwę wsi wywodzą od nazwiska właściciela dawnego majątku, ale pewności nie ma. Znana jest też historia, że ziemia w tej okolicy należała do trzech Janów i stąd Trojanów. Do Trojanek, tak wieś nazywają najstarsi

Dawniej tutaj był wygon, którędy prowadzono bydło na łąki

W tym miejscu znajdują się pozostałości dawnego dworu i zabudowań gospodarskich. Okoliczni mieszkańcy do dziś na swoich ogrodach i polach wykopują czerwoną cegłę łączoną wapienną zaprawą

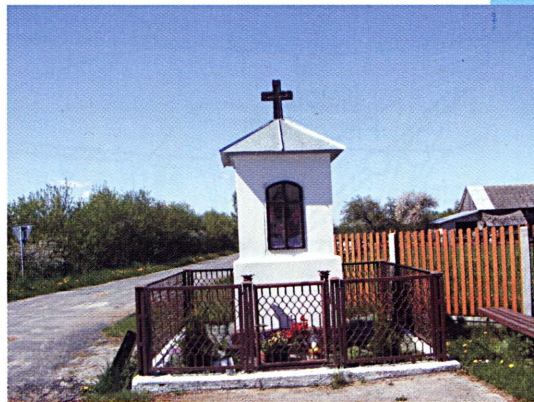
mieszkańcy, należy Wycios, ziemia położona w pobliżu Choroszczyнки.

Na przełomie XIX i XX w. we wsi był wiatrak własności Marianny Kieliszek, czynny jeszcze w latach 40. XX w.

W okresie międzywojennym istniał tutaj Oddział Związku Strzeleckiego z liczbą 14 członków. Trojanów należy do parafii w Choroszczyńce.

Wólka Kościeniewicka

Majątek w XVIII w. należał do tatarskiej rodziny Bielaków, został kupiony po sławnych w Polsce Tatarach Murza Buczackich, Jakub Buczacki ur. 1745 r. w Wólce Kościeniewickiej był również dziedzicem Małaszewicz i Lebieżewa oraz jedynym posłem na sejm polski narodowości tatarskiej. Majątek do 1880 r. znajdował się w rękach tatarskiej rodziny Bielaków, wówczas na licytacji kupił go **Kazimierz Ożurowski** z płockiego, jego dzieci sprzedały majątek **Janowi Charzyńskiemu**. Wówczas wydzielono folwark zwany Puhar. Po uwłaszczeniu w 1867 r. praktycznie majątek przestaje istnieć. Mieszkańcy Wólki byli unitami, w czasie likwidacji unii przeżyli mocne prześladowania. Po 1905 r. cała wieś wróciła na katolicyzm.

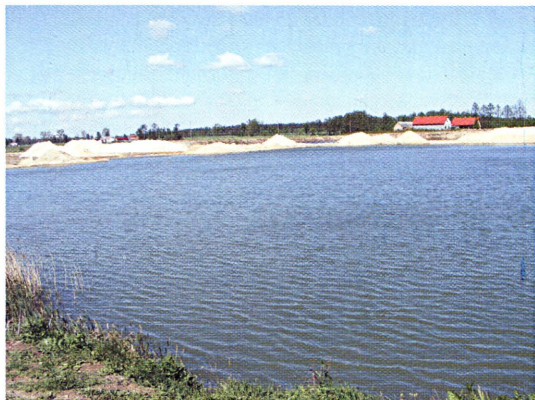

Przydrożna kapliczka

Wyczółki

Była to ziemia królewska. Zachował się dokument z 15 kwietnia 1751 r. kiedy to król August III nadał za zasługi wojenne w Wyczółkach sześć włók ziemi Tatarowi Montuszowi. Rodzina ta utrzymała się we wsi do 1805 r. kiedy to swoją ziemię sprzedali **Elżbiecie i Mateuszowi Karasiewiczom**.

Wyrobisko piasku - kopalnia żwiru

Szwedzka Górka - cmentarz żołnierzy szwedzkich z XVII w. w Wyczółkach

Tak jak inne majątki klucza kijowieckiego ziemia ta wielokrotnie była sprzedawana i tym samym zmieniała właścicieli. W 1867 r. nastąpiło uwłaszczenie, w 1878 r. reszta majątku zostaje sprzedana a nowy właściciel dokonuje jego parcelacji rozsprzedając ziemię między włościan.

Zahorów

Dawniej Zahorów stanowił jeden z folwarków kodeńskich należących do Sapiechów. W 1759 r. wieś otrzymał od wojewodziny mściławskiej Sapieżyny **Jacek Paszkowski**, strażnik polny koronny. Cerkiew prawosławna została wybudowana przez wiernych na początku XX w. W lipcu

Cerkiew prawosławna w Zahorowie

Zespół ludowy - Na swojską nutę, w 2008 r. obchodzi swoje 15-lecie

1938 roku zburzona. W lipcu 2008 minie 70 lat od tego wydarzenia. Ludność należała do parafii prawosławnej w Połoskach.

W 1993 r. dzięki ofiarności wiernych miejscowych i z okolicznych parafii została zbudowana nowa cerkiew, 2 III 1994 r. erygowano parafię pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła.

Zalutyn

Własność ziemską Zalutyn nie była ani własnością króla ani żadnego z rodów magnackich, należała do rodziny Bogusławskich, jeden z nich Jan uczynił w 1733 r. zapis dla kościoła piszczańskiego, danina miała utrzymywać organistę. Majątek miał też kilku właścicieli co wiązało się z rodzinnymi koneksjami i małżeństwami. W 1773 r. **Jerzy i Kacper Bogusławscy** sprzedają swoje części **Samuelowi Józefowiczowi** Tatarowi, w 1825 r. **Dawid Józefowicz** sprzedaje majątek **Kajetanowi Sadowskiemu** rachmistrzowi obwodu Biała Podlaska, który spłaca i odkupuje inne części i w 1836 r. jest jedynym właścicielem Zalutynia.

W majątku była karczma i browar. W 1867 r. Kajetan wydaje swoją córkę Emilię za Jana Ługowskiego szlachcica z Tuczej i pomaga im odkupić folwark Zagościniec w Kościeniewiczach od Macieja Bielaka. W 1890 r. nowym właścicielem Zalutynia jest **Aleksander Jabłoński** inżynier kolei warszawsko-terespolskiej. Za zgodą włościan czyni on zamianę ich gruntów ze swoimi i to jest początek obecnej wsi Zalutyn. Po jego śmierci majątek znów przechodzi z rąk do rąk i w 1912 r. majątek kupuje Rolny Bank Włościański. W 1929 r. parcelacji dokonuje Państwo Polskie. Resztówka z pałacykiem dostaje się do rodziny Komorowskich, którzy

Kapliczka wzniesiona w 1930 r. z tzw. otoczków w parku w Zalutyniu

Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Zalutyniu w 2006 r. obchodził 25 lecie swojego istnienia. Jest przeznaczony dla dzieci i młodzieży upośledzonej w stopniu umiarkowanym i znacznym. Placówka jest prowadzona przez Urząd Gminy w Piszczacu przy współpracy Stowarzyszenia Społeczno-Oświatowego Życie Godnie

Reprezentanci Polski na mistrzostwa Europy w piłce nożnej olimpiad specjalnych na lotnisku w Szwajcarii, połowa kadry to zawodnicy z Zalutynia

gospodarzą tutaj do 1944 r. W 1947 r. w opuszczonym pałacu utworzono Zasadniczą Szkołę Zawodową i do chwili obecnej miejsce to służy oświacie.

Dwór murowany rodziny Komorowskich w Zalutyniu, wzniesiony w II poł. XIX w. w parku krajobrazowym z XIX w., obecnie własność Starostwa Powiatowego

Dni Piszczaca

- na stałe weszły do kalendarza imprez gminnych.
W ostatni weekend czerwca lub w pierwszy lipca
Piszczac licznie odwiedzają nie tylko mieszkańcy
gminy ale również amatorzy dobrej zabawy
i rodzinnego wypoczynku z powiatu bialskiego.

Foto: STUDIO FOTOGRAFICZNE
Małgorzata Pieniak
Piszczac, ul. Rynek 1,
tel. 502 368 607
Videofilmowanie + zdjęcia

Piszczae w starej fotografii

Z albumu Krzysztofa Wójcika

Józef i Jadwiga Wójcikowie, przybyli do Piszczaca z Galicji. Pan Józef był sekretarzem w Sądzie Grodzkim a pani Jadwiga nauczycielką w piszczańskiej szkole

Strażacy piszczaacy przed Sądem Grodzkim

Jadwiga Wójcik z uczniami siedzi w pierwszym rzędzie w kapeluszu obok ks. Wojciecha Wójcikowskiego, proboszcza piszczańskiego w latach 1928-34

Sąd Grodzki w Piszczacu, później w budynku tym mieszkaly Siostry Opatrzności Bożej przybyłe do Piszczaca w 1945 r. a wyprowadziły pod koniec lat 80-tych. Obecnie jest to organistówka

Kościół po 1931 r. kiedy rozebrano kopułę cerkiewną a nie postawiono wieży

Rodzina Rajchertów, z których pochodziła Jadwiga Wójcik

Uczniowie i nauczyciele po II wojnie światowej z księdzem Romanem Soszyńskim proboszczem parafii piszczańskiej w latach 1942-67

Piszczacki rynek w okresie międzywojennym 1918 - 1939 r.

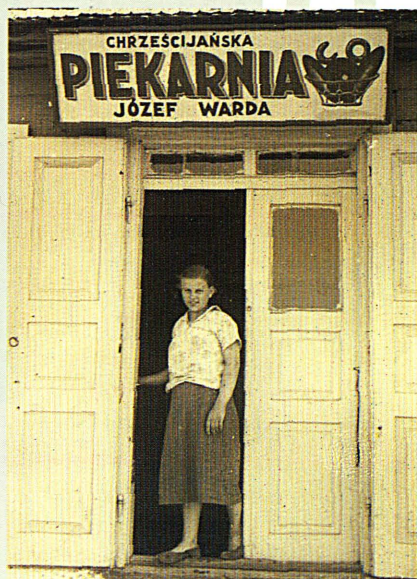
Z albumu Stanisława Wardy

Ślub Michała Wardy i Feliksy
z domu Struczyk

Dawny Piszczac

Piekarnia Józefa Wardy
przy piszczaćkim rynku

Kółko żywego różańca ksiądz Czesław Pniewski
i ksiądz Stanisław Jachowicz proboszcz piszczański
w latach 1938-1941

Rynek w latach 50-tych XX w.

Dawni mieszkańcy Piszczaca

O gminie Piszczac pisali

ROMAN SOSZYŃSKI

PISZCZAC

MIASTO ONGIŚ KRÓLEWSKIE

ks. Roman Soszyński
Piszczac miasto ongiś królewskie,
Ciechanów 1993

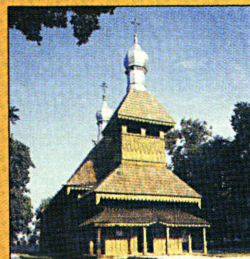
MIECZYSLAW
CHORAŻY

Z JANÓWKI W ŚWIAT

WSPOMNIENIA 1925-1998

M. Choraży -
Z Janówki w świat,
Kraków 2005

ORTEL KRÓLEWSKI
W DOKUMENTACH I WSPOMNIENIACH

ks. Wiesław Pińczuk,
Ortel Królewski w dokumentach
i wspomnieniach,
Biała Podlaska 2001

KATALOG ZABYTKÓW SZTUKI W POLSCE

POWIAT
BIAŁA PODLASKA

Katalog zabytków sztuki
w Polsce, Powiat Białski,
Warszawa 2006

Dariusz Sikora

RUCH OPORU W POWIECIE BIAŁSKIM
1939-1944

Szkice z dziejów ŻWZ-AK, BCh, GL-AI

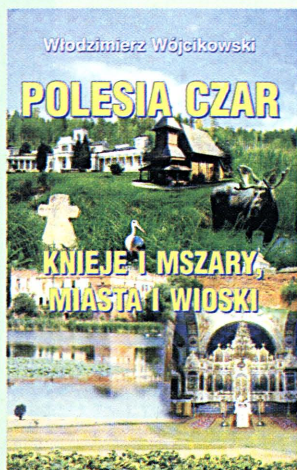
Dariusz Sikora, Ruch oporu
w Powiecie Białskim 1939-1944,
Biała Podlaska 2005

Renata Maj

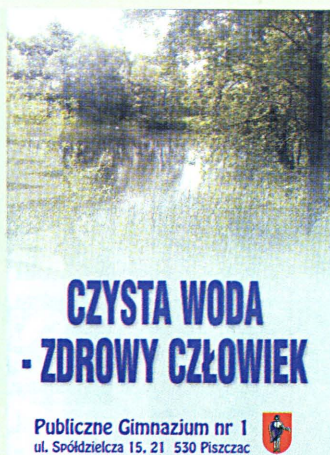

MŁYNY WIETRZNE
W POWIECIE BIAŁSKIM

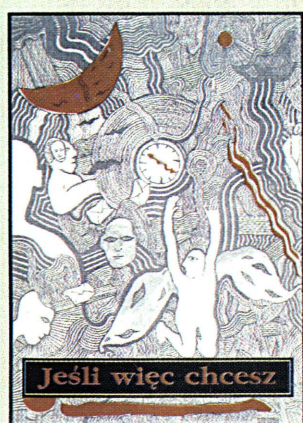
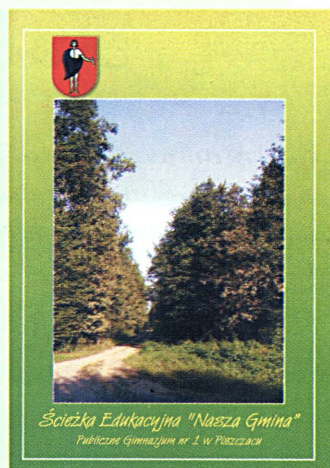
Renata Maj
Młyny wietrzne w Powiecie Białskim,
Biała Podlaska 2005

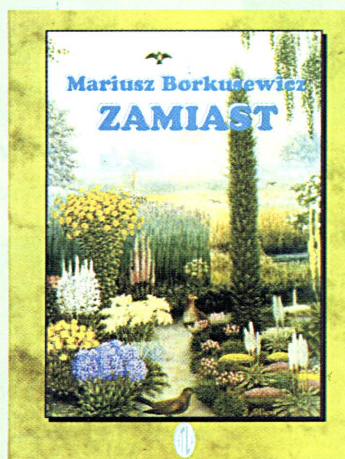
Włodzimierz Wójcikowski
Polesia czar, Lublin 2005

Publikacje Publicznego Gimnazjum Nr 1 w Piszczacu

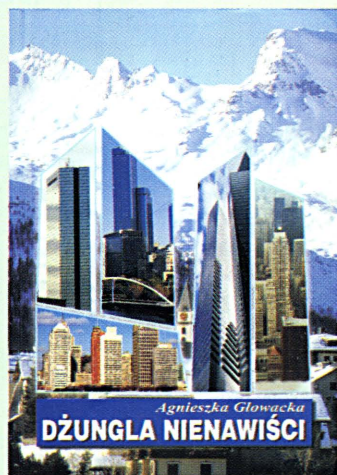
Mariusz Borkusewicz, poeta z Dąbrowicy Małej

Celestyn Wrębiak
Malarstwo Bazylego Albiczuka

Agnieszka Głowacka, Dżungla nienawiści 2006 debiut literacki mieszkanki gminy Piszczac, Dmuchawce wyd. 2007, obie książki wydała Oficyna Wydawnicza Branta w Bydgoszczy

Podlaski Kwartalnik Kulturalny

Twórcy i ich dzieła

*Stowarzyszenie Twórców
Mała Ojezyzna
w Piszczacu, ul. Włodawska 8*

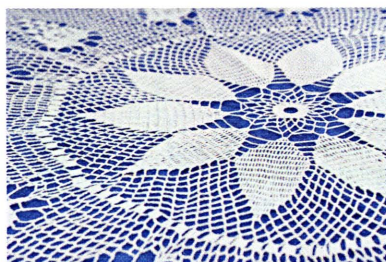
Stowarzyszenie jest otwarte i każdy z mieszkańców gminy Piszczac, który maluje, rysuje, wyszywa, zajmuje się kowalstwem, zdobnictwem ludowym, plecionkarstwem, rzeźbi... może do Stowarzyszenia się zapisać.

Krzysztof i Grzegorz Jędrzych

Dariusz Buczyński

Maria Tryczak

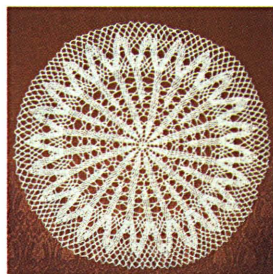
Bogumił Harasimiuk

Henryka Świrski

Urszula Sienko

Janina Gryczko

Ze zbiorów Białkopodlaskiej Lokalnej Grupy Działania. Foto: Krzysztof Staniszewski

Zygmunt Wawryszuk

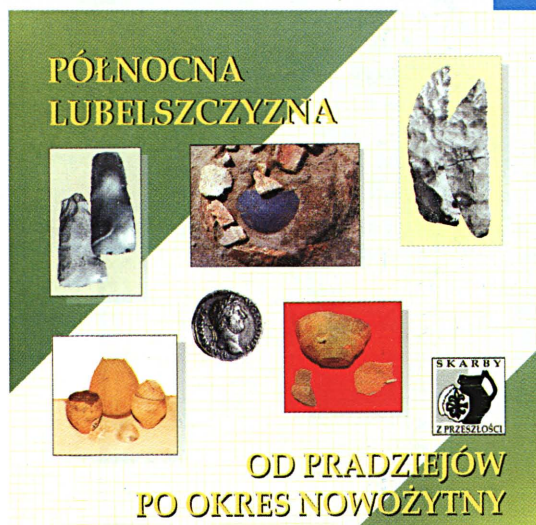
Foto: A. Trochimiuk

Józef Bebko

Józef Bebko malarz z Połosek, zawsze służy radą młodym adeptom sztuki i z wielką życzliwością odnosi się do młodych ludzi, którzy przez pryzmat palety postrzegają świat.

PRADZIEJE I WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PISZCZACA I OKOLIC

Pierwsze ślady związane z pobytem człowieka na terenach, na których obecnie leży gmina Piszczac pochodzą z okresu starszej epoki kamienia paleolitu schyłkowego (X-IX tys. przed Chrystusem). Ludność w tamtym okresie prowadziła koczowniczy tryb życia, przesuwając się za stadami zwierząt w kierunku północno-wschodnim. Dominującą formą gospodarki w tamtym czasie było łowiectwo, zbieractwo i myślistwo. Ślady pobytu ludności kultury świderskiej odkryto na trzech stanowiskach w: Latarkowie i Wólce Kościeniewickiej. Na przełomie IX i VIII tys. przed Chrystusem klimat zaczyna się ocieplać pojawia się coraz więcej lasów, zwiększa się ilość zwierzyny łownej, a co się z tym wiąże także polujących na nią ludzi. W dziejach człowieka rozpoczyna się okres zwany mezolitem. Typ gospodarki nie zmienia się, pewna rewolucja następuje jedynie w technice krzemieniarskiej. Narzędzia stają się mniejsze, ale bardziej precyzyjne. Coraz większego znaczenia w polowaniu nabiera łuk. Ślady obozowisk z tego okresu zostały odkryte w Ortelu Królewskim, Janówce i Wólce Kościeniewickiej. Na przełomie V i IV tysiąclecia przed Chrystusem rozpoczyna się okres neolitu związany z rozwojem rolnictwa. Ludzie w tamtym trwającym do 1800-1700 roku przed Chrystusem okresie prowadzą bardziej osiadły styl życia, w związku z czym zakładają duże osady mieszkalne, a przy nich powstają często sporych rozmiarów nekropolie. Zaczynają uprawiać ziemię, hodować zwierzęta. Spory procent żywności w dalszym ciągu pochodzi z myślistwa i zbieractwa, ale większość pożywienia człowiek pozyskuje z własnej uprawy i hodowli. W dalszym ciągu narzędzia i broń wykonywane są z krzemienia i kamienia. Na dużą skalę produkuje się ceramikę, która służy nie tylko do gotowania, ale również przetrzymywania i gromadzenia żywności. W tamtym okresie klei się nieraz dużych rozmiarów naczynia gliniane tzw. zasobowe, które wkopane w ziemię spełniają rolę spichlerzy do przechowywania, chociażby zboża. Na terenie obecnej gminy Piszczac funkcjonują w tamtym okresie dwie kultury: starsza - pucharów lejkatych (nazwy ich pochodzą od charakterystycznej formy naczyńia glinianego), której ślady odkryto w Ortelu Królewskim i młodsza - amfor kulistych, która wystąpiła w Janówce. Na kilkunastu stanowiskach powierzchniowych badań archeologicznych zostały

znalezione zabytki krzemienne, które ze względu na brak charakterystycznych form zostały określone jako pochodzące z epoki kamienia, bądź epoki kamienia epoki brązu (Dziewulszczyzna st.1, Dąbrowica Mała st. 3, 4, 5, 8, Ortel Królewski st. 3, 7, 11, 12, 15, 19, Piszczac st. 1, 4, Piszczac Kolonia st. 7 i 8, Połoski st. 4, Wólka Kościeniewicka st. 6, 7, 10, 11 i Wyczółki st. 4 i 5).

Okolo XVIII wieku przed Chrystusem na interesujących nas ziemiach pojawia się pierwszy metal, jakim jest brąz. Jedyną kulturą archeologiczną, występującą w tamtym okresie na tych terenach jest kultura trzciniecka, jej ślady odkryto na stanowiskach: Ortel Królewski, Piszczac Kolonia, Wólka Kościeniewicka. Ludność tej kultury prowadziła ruchliwy, koczowniczy tryb życia. Nie zakładano rozległych osad, a jedynie niewielkie obozowiska, na dobrze nasłonecznionych piaszczystych wyspach, w pobliżu rzek lub innych cieków wodnych. Ludność kultury trzcinieckiej zajmowała się głównie hodowlą, w mniejszym zaś stopniu uprawą roli. Charakterystyczne są naczynia gliniane kultury trzcinieckiej. Mają one formę esowatych garnków stosunkowo słabo wypalonych, z wychodzącą na wierzch gruboziarnistą domieszką tłucznia kamiennego, powodującego pęknięcia powierzchni zewnętrznych. Bardzo słabo reprezentowana na terenie obecnej gminy Piszczac jest jedna z największych kultur archeologicznych, które występowały na ziemiach polskich, czyli kultura łużycka. Udało nam się jej ślady zaobserwować jedynie

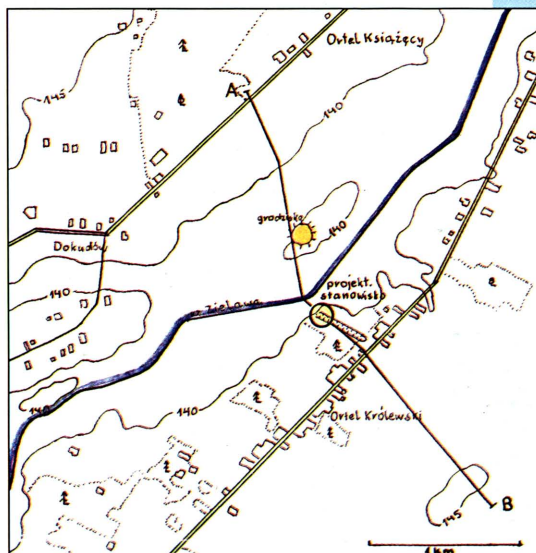
na stanowisku w Wólce Kościeniewickiej. Rozwija się ona w okresie od XII do IV wieku przed Chrystusem. "Łużycanie" prowadzili zdecydowanie osiadły tryb życia, zamieszkiwali duże osady, często obronne (Biskupin) i zakładali w pobliżu rozległe nekropolie. Sytuacja ta związana jest z ponownym wzrostem znaczenia uprawy ziemi i hodowli. Niezwykle bogaty jest asortyment ceramiki produkowanej i stosowanej przez ludność kultury łużyckiej. Mimo ciągłego stosowania surowca krzemienno- i kamiennego do produkcji narzędzi coraz więcej przedmiotów znajdujących w inwentarzach archeologicznych wykonana jest z brązu i żelaza. Kultura łużycka nawiązuje do ogólnoeuropejskiej idei „pół popielnicowych”. Jej przedstawiciele swoich zmarłych palili na stosie, a ich popioły składano albo bezpośrednio do wykopanych w ziemi jam lub też sypano do specjalnie do tego celu przygotowanych naczyń glinianych (popielnic), czy też specjalnych pojemników organicznych (wydrążone kłody drewniane, woreczki, pojemniki z trzciny, słomy lub wikliny) i dopiero wtedy wkładano do wykopanych w ziemi jam. Zmarłym często do grobów wkłada się w formie wyposażenia na przyszłą drogę naczynia gliniane zawierające strawę oraz różnego rodzaju ozdoby, narzędzia czy też przedmioty codziennego użytku wykonane z metalu, gliny, fajansu, kości, czy też z krzemienia. Nieliczne ślady osadnictwa pochodzą również z młodszego okresu przedrzymskiego okresu rzymskiego, czyli z czasów od II wieku przed Chrystusem do V wieku po narodzeniu się Chrystusa. Jest to jeden z najciekawszych i najbogatszych okresów w dziejach ludzkości. Nasze tereny zamieszkiwały w tamtym czasie plemiona germańskie związane z takimi ludami jak Bastarnowie, Wandalowie oraz Goci. Ślady osad z tamtego okresu zostały odkryte w Ortelu Królewskim i Piszczacu Kolonii. Na kilkudziesięciu stanowiskach archeologicznych położonych w obrębie miejscowości: Piszczac, Piszczac Kolonia, Kościeniewicze, Kościeniewicze Kolonia, Dziewulszczyzna, Dąbrowica Mała, Wyczółki, Wólka Kościeniewicka, Latarków, Połoski i Ortel Królewski wystąpił materiał ceramiczny, który ze względu na brak elementów dystyngtywnych został określony jako starożytny, bądź nieokreślony chronologicznie. Materiały wczesnośredniowieczne związane z pojawieniem się plemion słowiańskich, czyli naszych bezpośrednich przodków są na tym terenie bardzo często spotykane. Ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego na terenie należą-

cym do obecnej gminy Piszczac odkryto na 35 stanowiskach archeologicznych. Nie możemy również zapominać o znajdującym się w pobliżu grodzisku w Dokudowie, które mogło stanowić siedzibę centrum administracyjnego w okresie formowania się państwa polskiego.

W Piszczacu Koloni również znajduje się dziwny obiekt, który może być pozostałością po grodzisku słowiańskim. Najstarsze ślady związane z pojawieniem się Słowian na tym terenie pochodzą z VII wieku i zostały odkryte w Ortelu Królewskim, odkryto relikty osady z IX-X wieku. W Piszczacu Kolonii została odkryta osada z VIII-X wieku. Rozwój wczesnośredniowiecznej sieci osadniczej następuje na przełomie X i XI wieku i trwa nieprzerwanie do czasów obecnych.

Podsumowując najstarsze dzieje obecnej gminy Piszczac musimy wyraźnie zaznaczyć, że nasz stan wiedzy na temat pradziejów i okresu średniowiecznego interesujących nas terenów ciągle jest szczątkowy, pochodzący zaledwie z raz na tym terenie przeprowadzonych badań powierzchniowych oraz znalezisk dokonanych przypadkowo. Dotychczas nie prowadzono tutaj badań wykopaliskowych. Jednakże wyniki badań powierzchniowych wskazują, że możemy się tutaj spodziewać niezwykle istotnych informacji na temat prahistorii i najstarszych, niepisanych jeszcze faz początków naszej państwowości na tym skrawku polskiej ziemi.

Mieczysław BIENIA
archeolog

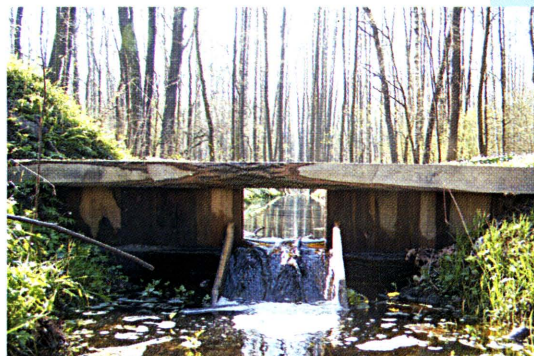

Nadleśnictwo Chotyłów

ul. Piszczacka 31, 21-530 Piszczac
tel. 083-377 82 16

W Chotyłowie gmina Piszczac siedzibę ma Nadleśnictwo Chotyłów, w skład którego wchodzi leśnictwa: Neple, Wólka Dobryńska, Zalesie, Kłoda, Kodeń, Połoski, Zabłocie, Dobrynka, Terespol, Lutnia - szkołka.

W granicach administracyjnych gminy Piszczac lasy i zadrzewienia zajmują powierzchnię 4 471 ha, co stanowi 26,3 % powierzchni gminy. W strukturze gatunkowej drzewostanów lasów dominują sosna i modrzew (65,8 %) mniejszy udział ma dąb, jesion, klon i wiąz (15,3 %). W zależności od warunków glebowych, klimatycznych i wodnych wytworzyły się różne typy siedliskowe lasów, w których dominuje bór świeży (14,6 %) i bór mieszany świeży (16,4 %), natomiast siedliska lasu mieszanego świeżego (21,7 %) i lasu świeżego (24,3 %). Bór mieszany świeży, bór świeży i las mieszany zajmują ok. 80 % powierzchni leśnej.

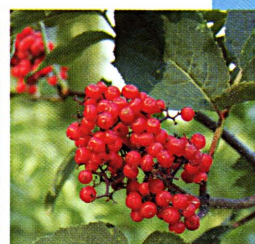

Foto: Archiwum Nadleśnictwa Chotyłów

Infrastruktura gminna

Gmina Piszczac sąsiaduje z gminami: Biała Podlaska, Kodeń, Łomazy, Terespol, Tucznia i Zalesie. W skład administracyjny gminy wchodzi 20 sołectw. Przez jej terytorium przebiega najważniejszy szlak kolejowy Europy, magistrała Berlin-Warszawa-Moskwa (stacje kolejowe Chotyłów i Dobrynka). Od strony wschodniej dociera do niej szeroki tor, łączący gminę z siecią kolejową Białorusi, stanowiąc odnogi (stacje przeładunkowe) "suchego portu" w Małaszewiczach, jak Kowalewo, Wólka, Raniewo. Kolej obok rolnictwa daje zatrudnienie części mieszkańców gminy.

Na terenie gminy nie ma dróg krajowych. Drogi powiatowe, których jest 90,7 km łączą gminę Piszczac z powiatem białskim i krajem (z Białą Podlaską - odległość 22 km oraz przejściami granicznymi w Terespolu - 25 km, w Kukurykach - 25 km i Sławatyczach - 29 km).

Na terenie gminy jest 108 km dróg gminnych

W rejonie Piszczaca warunki hydrogeologiczne są dobre. Jak wynika z budowy geologicznej omawianego terenu użytkowe warstwy wodonośne zarówno czwartorzędowe jak i trzeciorzędowe występują na ogół na znacznej głębokości, pod dużym nakładem utworów nieprzepuszczalnych, bądź słabo przepuszczalnych. Stanowi to naturalną ochronę wód przed zanieczyszczeniem.

Wodociągi: Na koniec 2007 roku teren gminy był w 98 proc. zwodociągowany. Gmina posiada dwa ujęcia wody w Piszczacu i w Połoskach

Ujęcie wody w Piszczacu

gdzie znajdują się też stacje uzdatniania wody.

Kanalizacja: Czynne są dwie oczyszczalnie ścieków w Piszczacu i w Połoskach.

Gospodarka odpadami:

Gmina Piszczac posiada własne składowisko odpadów, jego eksploatacją jak też odbiorem odpadów z indywidualnych gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych zajmuje się "EKO - NOWA" Sp. z o.o. w Piszczacu, która działa od 2001 r.

W gospodarstwach domowych znajduje się 400 szt. pojemników metalowych o pojemności 110 l. W miejscowościach gminy ustawione są pojemniki o pojemności 1100 l.

Oczyszczalnia ścieków w Piszczacu

Eko-Nowa zajmuje się gospodarką odpadami na terenie gminy

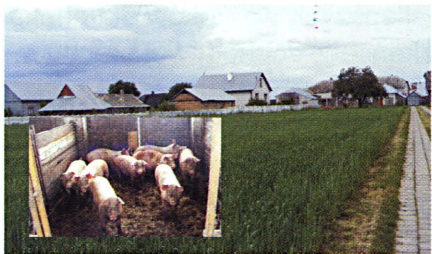
Gospodarka:

Podstawową dziedziną gospodarki jest rolnictwo, w którym pracuje 75 proc. zatrudnionych. Jest 1850 gospodarstw indywidualnych, w tym największą liczbę stanowią gospodarstwa rolne posiadające powierzchnię do 10 ha gruntów.

Gospodarstwo Zbigniewa Kukawskiego w Dąbrowicy
Małej specjalizuje się w produkcji mleka

Działalność gospodarczą na terenie gminy prowadzi 180 osób fizycznych, 6 spółek cywilnych, 1 spółka prawa handlowego, łącznie 187 podmiotów gospodarczych.

Gospodarstwo Jacka Boguszeńskiego w Kościeniewiczach specjalizuje się w produkcji trzody chlewnej i mleka

Gospodarstwo Ryszarda Filipiuka w Chotyłowie zajmuje się hodowlą koni zimnokrwistych i bydła mięsnego

Odlewnia żeliwa w Chotyłowie

Automatyczne skrzynie biegów w Kolonii Piszczac

Ważniejsze firmy na terenie gminy:

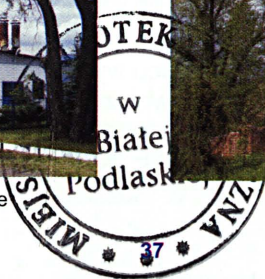
- * Gapa Fashion w Chotyłowie;
- * Zakład Kamieniarski Jana Brodackiego w Chotyłowie;
- * Odlewnia Żeliwa w Chotyłowie;
- * Spółka Eko-Nowa w Piszczacu;
- * "VIKKING" KTS Przedsiębiorstwo Wielobranżowe w Piszczacu z siedzibą w Białej Podlaskiej;
- * Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska" w Piszczacu

Gospodarstwo Rybackie w Chotyłowie

Cegielnia RSP w Chotyłowie

Zapraszamy do gminy Piszczac

OFERUJEMY:

- ✓ wolne tereny i obiekty na działalność gospodarczą i turystyczną
- ✓ bogatą historię miejscowości Piszczac, ośrodka administracji z tradycjami, stanowiącego lokalne centrum administracyjne i gospodarcze
- ✓ dobrą infrastrukturę techniczną
- ✓ dobrze rozwiniętą sieć dróg, zadawalające połączenia komunikacyjne z Białą Podlaską, Lublinem, Warszawą
- ✓ uporządkowaną gospodarkę odpadami
- ✓ nowoczesną bazę oświatową
- ✓ gmina oferuje uzbrojone działki budowlane pod indywidualne budownictwo jednorodzinne
- ✓ obszary ekologicznie czyste, wolne od zanieczyszczeń przemysłowych, zdrowe powietrze
- ✓ dobre warunki do prowadzenia ekologicznej produkcji rolniczej
- ✓ korzystne położenie geograficzne, bliskość przejść granicznych i rynków wschodnich
- ✓ samorząd gminny dąży do stworzenia jak najlepszych warunków dla edukacji dzieci i młodzieży, codziennego życia mieszkańców, dochodowej pracy dla dorosłych oraz właściwej opieki dla seniorów
- ✓ wspiera wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich

Bibliografia

- × M. Choraży, Z Janówki w świat, Kraków 2005
- × B. Deleżuk, praca magisterska: Historia parafii Piszczac 1944-69, w zbiorach Biblioteki Publicznej w Piszczacu
- × B. Górny, Monografia Powiatu Bialskiego, Biała Podlaska 1939
- × Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, Powiat Biała Podlaska, redakcja i opracowanie: K. Kolendo-Korczakowa, A. Oleńska i M. Zgliński, Instytut Sztuki PAN, Warszawa 2006
- × "Kościeniewiczze i okolice zapraszają" opracowanie pod kierownictwem M. Ostapiuka, w zbiorach Biblioteki Publicznej w Piszczacu
- × R. Maj, Młyny wietrzne w Powiecie Bialskim, Biała Podlaska 2005
- × Muszłowa ławica przybrzeżna w Ortelu Królewskim, Archiwum Delegatury LUW w Białej Podlaskiej
- × D. Sikora, Ruch oporu w Powiecie Bialskim 1939-1944, Biała Podlaska 2005
- × Ks. R. Soszyński, Piszczac miasto ongiś królewskie, Ciechanów 1993
- × Ks. W. Pińczuk, Ortel Królewski w dokumentach, Biała Podlaska 2001
- × Północna Lubelszczyzna, od pradziejów po okres nowożytny, praca zbiorowa pod red. E. Banasiewicz-Szykuły, Lublin 2003
- × A. Wawrzyńczak, Rozwój wielkiej własności na Podlasiu w XV i XVI w., Wrocław 1951
- × W. Wójcikowski, Polesia czar, Lublin 2005
- × Z nieznanej przeszłości Białej i Podlasia, praca zbiorowa, Biała Podlaska 1990

Na zlecenie Urzędu Gminy w Piszczacu wydawnictwo przygotowała do druku
EWA Oficyna Wydawnicza i Dziennikarska,
21-543 Konstantynów, ul. Janowska 18/6, tel. 511 09 46 30
Teksty: E. Koziara, Foto: E. Koziara, A. Trochimiuk
Druk: ZAKŁAD POLIGRAFICZNY WYSOKIŃSCY ☎ (083) 342 03 53, 343 51 51

Informator

PISZCZAC

- **Apteka SC Bożena Sawicka i Jerzy Dawidziuk**
tel. 083 377 70 60
- **Apteka prywatna Irena Furmańczyk**
tel. 083 377 80 12
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDYK**
tel. 083 377 80 05
- **Lecznica dla zwierząt**
tel. 083 377 80 06
- **Parafia Rzymskokatolicka**
tel. 083 377 80 19
- **Gminna Biblioteka Publiczna**
tel. 083 377 81 06
- **Polski Koncern Naftowy Orlen SA. Stacja paliw**
tel. 083 377 80 95
- **Posterunek Energetyczny**
tel. 083 377 80 45
- **Spółka EKO-NOWA**
tel. 083 377 80 36

INSTYTUCJE PUBLICZNE

- **URZĄD GMINY**
21-530 Piszczac
ul. Włodawska 8
tel. 083 377 80 18
- **POSTERUNEK POLICJI**
21-530 Piszczac
ul. Włodawska 8
tel. 083 377 80 07
- **POCZTA POLSKA**
21-530 Piszczac
ul. Cmentarna 3
tel. 083 377 80 13

BANK

- **Bank Spółdzielczy w Łomazach oddział w Piszczacu**
Piszczac, ul. Włodawska 8
tel. 083 377 80 14
bankomat

INNE

- **Kafejka internetowa NET-ROOM**
ul. Kodeńska 2
- **Tawerna Bosman**
ul. Rynek 17
tel. 083 377 70 21
- **Bar przy kąpielisku Kubiki**
czynny w okresie letnim

Gmina w obiektywie

Gmina Piszczac położona jest na terenie Polesia Zachodniego w północnym krańcu województwa lubelskiego, w odległości około 25 kilometrów od granicy z Białorusią. Na tym terenie spotykają się granice Równiny Kodeńskiej i Zakłęsłości Łomaskiej. Mezoregiony te wchodzi w skład Polesia Podlaskiego, które jest częścią Polesia Zachodniego. Przez terytorium gminy przepływają niewielkie rzeczki: Zielawa dopływ Krzny, Lutnia wpada do Zielawy, Werbla i Piszczatka wpadają do Lutni. Dominuje typowo poleski krajobraz: rozległe równiny z często występującymi kompleksami leśnymi poprzecinane gdzieś krętymi rzeczkami i bagnami. Sporadycznie występują niskie i spłaszczone pagórki piaszczysto - żwirowe. Teren ma charakter średnio falistej równiny. Rzeźba terenu jest mało zróżnicowana.